

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
w Gorzowie Wielkopolskim

Danuta Tomczyk

**Pedagogiczna rola bibliotekarza
w dobie europeizacji**

Gorzów Wielkopolski 2011

RADA WYDAWNICZA

Elżbieta Skorupska-Raczyńska (przewodnicząca), Sławomir Jach,
Janusz Korol, Jerzy Rossa, Joanna Rutkowska (sekretarz)

Publikacja jest oparta na pracy doktorskiej recenzowanej przez
prof.dr hab. Marię Czerepaniak-Walczak oraz prof. dr hab. Krystynę Ferenz

Korekta językowa
Agnieszka A. Niekrewicz

Projekt okładki
Jacek Lauda

Redakcja techniczna
Violetta Pawlicka

© Copyright by Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
Gorzów Wielkopolski 2011

ISBN 978-83-89682-49-9

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LRPO
2007-2013

LUBUSKI
REGIONALNY
PROGRAM
OPERACYJNY

WYDAWNICTWO PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ
Gorzów Wielkopolski, ul. Teatralna 25

tel. 95/721-60-71, 721-60-30 • www.wydawnictwo.pwsz.pl • e-mail: wydawnictwo@pwsz.pl

---

Spis treści

Wstęp	11
1. Pojęcie organizacji w naukach społecznych i jej funkcji	15
1.1 Pojęcie organizacji	15
1.2 Funkcje organizacji	16
1.3 Typologia organizacji.....	19
1.4 Metoda funkcjonalna.....	22
2. Miejsce biblioteki publicznej w systemie kulturalno-oświatowym państwa	24
2.1 Początki państwowej polityki bibliotecznej. Rola KEN.....	25
2.2 Biblioteki publiczne w akcji alfabetyzacji w latach powojennych.....	26
2.3 Upowszechnianie szkolnictwa średniego i czytelnictwa aktywnego po roku 1968 r.	27
2.4 Europejskość jako wspólne dziedzictwo. Nowe wyzwania edukacyjne dla bibliotek publicznych	29
2.4.1 Zasada równych szans priorytetem edukacyjno-kulturalnym biblioteki publicznej.....	31
2.4.2 Formuła europeizacji w polskim bibliotekarstwie publicznym	34
2.4.3 Interaktywne środowisko biblioteki publicznej	39
3. Biblioteka publiczna przestrzenią dynamicznej enkulturacy	44
3.1 Społeczne podstawy kultury	44
3.1.1 Potoczne rozumienie kultury	44
3.1.2 Sposoby definiowania kultury	45
3.1.3 Aspekty zjawisk kulturowych	47
3.1.4 Typ kultury masowej.....	49
3.2 Podstawy pracy instytucji upowszechniania kultury	50
3.2.1 Formy i metody pracy kulturalno-edukacyjnej	51
3.2.2 Animacja w przestrzeni kultury postmodernistycznej	53
3.3 Myśl pedagogiczna i praktyka biblioteki publicznej	56
3.3.1 Doświadczenia amerykańskiej szkoły badań	57
3.3.2 Bibliopsychologiczny kierunek badań	59
3.3.3 Kierunek pedagogiczno-socjologiczny w bibliotece publicznej	60
3.3.4 Rozwój ośrodka warszawskiego	62
3.3.5 Helena Radlińska i jej wciąż aktualna myśl pedagogiczna o bibliotece	63
3.3.6 Wymiary kultury czytelniczej	65
3.3.7 Metodyka pracy z czytelnikiem	72
3.4 Potrzeby intelektualno-kulturalne czytelników biblioteki publicznej	73
3.5.1 Książka w procesie samorealizacji czytelnika	76
3.5.2 Pojęcie i rozwój książki	77
3.5.3 Samorealizacja i jej problematyka	79
3.5.4 Struktura aktywności samowychowawczej.....	82
3.5.5 Rola książki w procesie autokreacji czytelnika.....	84

4. Problematyka i metoda badań	90
4.1 Przedmiot i cel badań	90
4.2 Metoda, techniki i narzędzia badawcze	91
4.3 Organizacja i przebieg badań. Dobór próby	93
5. Stymulacja aktywności edukacyjnej czytelników	98
5.1 Stymulacja aktywności intelektualnej czytelników	99
5.1.1 Poznawcza dociekliwość	101
5.1.2 Racjonalizm w myśleniu	104
5.1.3 Krytycyzm w stosunku do poznawanej wiedzy	106
5.1.4 Innowacyjność	108
5.1.5 Otwartość poznawcza	110
5.1.6 Uczciwość intelektualna	112
5.1.7 Różnice w stymulacji intelektualnej w bibliotekach publicznych	114
5.1.8 Rola bibliotekarza w kształtowaniu nastawień poznawczych	117
5.2 Stymulacja aktywności społeczno-moralnej czytelników	119
5.2.1 Poszanowanie ludzkiej godności	121
5.2.2 Tolerancyjna aktywność	123
5.2.3 Poszanowanie własności	125
5.2.4 Empatia	127
5.2.5 Poszanowanie autonomii człowieka	129
5.2.6 Różnice w stymulacji społeczno-moralnej w bibliotekach publicznych	131
5.2.7 Rola mechanizmów wpływu osobotwórczego w środowisku biblioteki publicznej	135
5.3 Stymulacja aktywności estetycznej czytelników	137
5.3.1 Wrażliwość na piękno dzieł kultury	140
5.3.2 Pietyzm wobec kultury	142
5.3.3 Twórcza percepcja	144
5.3.4 Twórcza ekspresja	145
5.3.5 Samodoskonalenie estetyczne	147
5.3.6 Dążenie do kontaktu z kulturą	149
5.3.7 Różnice w stymulacji estetycznej w bibliotekach publicznych	151
5.3.8 Rola bibliotekarza w kształtowaniu wrażliwości estetycznej w życiu człowieka	154
5.4 Wnioski i konkluzje	156
5.5 Mity i stereotypy w odniesieniu do stymulacji aktywności edukacyjnej	159
5.5.1 Płeć czytelników	159
5.5.2 Wiek czytelników	162
5.5.3 Miejsce zamieszkania czytelników	164
5.5.4 Przykłady treści i form edukacji nieformalnej	167
6. Zaspokajanie potrzeb intelektualno-kulturalnych czytelników	171
6.1 Zaspokojenie potrzeby posiadania odpowiedniej książki	172
6.1.1 Realizacja zgłaszanych zamówień czytelniczych	178
6.1.2 Stan zaspokojenia potrzeby posiadania odpowiedniej książki	182
6.2 Zaspokojenie potrzeby orientacji w ofercie czytelniczej	182
6.2.1 Cechy zaspokojenia potrzeby orientacji ofercie czytelniczej	184
6.2.1.1 Formy informowania w bibliotece publicznej	185

6.2.1.2 Oferta zastępcza księgozbioru	189
6.2.1.3 Dostęp do nowości wydawniczych	192
6.2.2. Stan zaspokojenia potrzeby orientacji w ofercie czytelniczej	194
6.3 Zaspokojenie potrzeby dostępności do medialnej informacji	195
6.3.1 Dostęp do sieci komputerowej i Internetu	199
6.3.2 Stan zaspokojenia potrzeby dostępności do medialnej informacji	202
6.4 Zaspokojenie potrzeby posiadania korzystnych warunków do pracy intelektualnej	202
6.4.1 Baza lokalowa i wyposażenie biblioteki publicznej	204
6.4.2 Stan zaspokojenia potrzeby posiadania korzystnych warunków do pracy intelektualnej	209
6.5 Wnioski i konkluzje	210
6.6 Mity i stereotypy w odniesieniu do stanu zaspokojenia potrzeb intelektualno-kulturalnych czytelników	214
6.6.1 Płeć czytelników	214
6.6.2 Wiek czytelników	215
6.6.3 Miejsce zamieszkania czytelników	216
7. Treść i poziom samorealizacji czytelników miarą efektywności pedagogicznej biblioteki publicznej	218
7.1 Samorealizacja czytelników biblioteki publicznej	220
7.2 Cechy samorealizacji czytelników biblioteki publicznej	224
7.2.1 Poziom samorealizacji stałych czytelników biblioteki publicznej	227
7.2.2 Poziom samorealizacji czytelników sporadycznie korzystających z biblioteki publicznej	231
7.3 Efektywność pedagogiczna biblioteki publicznej	231
7.4 Mity i stereotypy w odniesieniu do samorealizacji czytelników	237
7.4.1 Płeć czytelników	237
7.4.2 Wiek czytelników	238
7.4.3 Miejsce zamieszkania czytelników	239
Zakończenie	241
Bibliografia	247
Wydawnictwa zwarte	247
Wydawnictwa ciągłe	257
Wydawnictwa elektroniczne	259
Akty prawne	263